

Приморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА XV

БРОЈ 320.

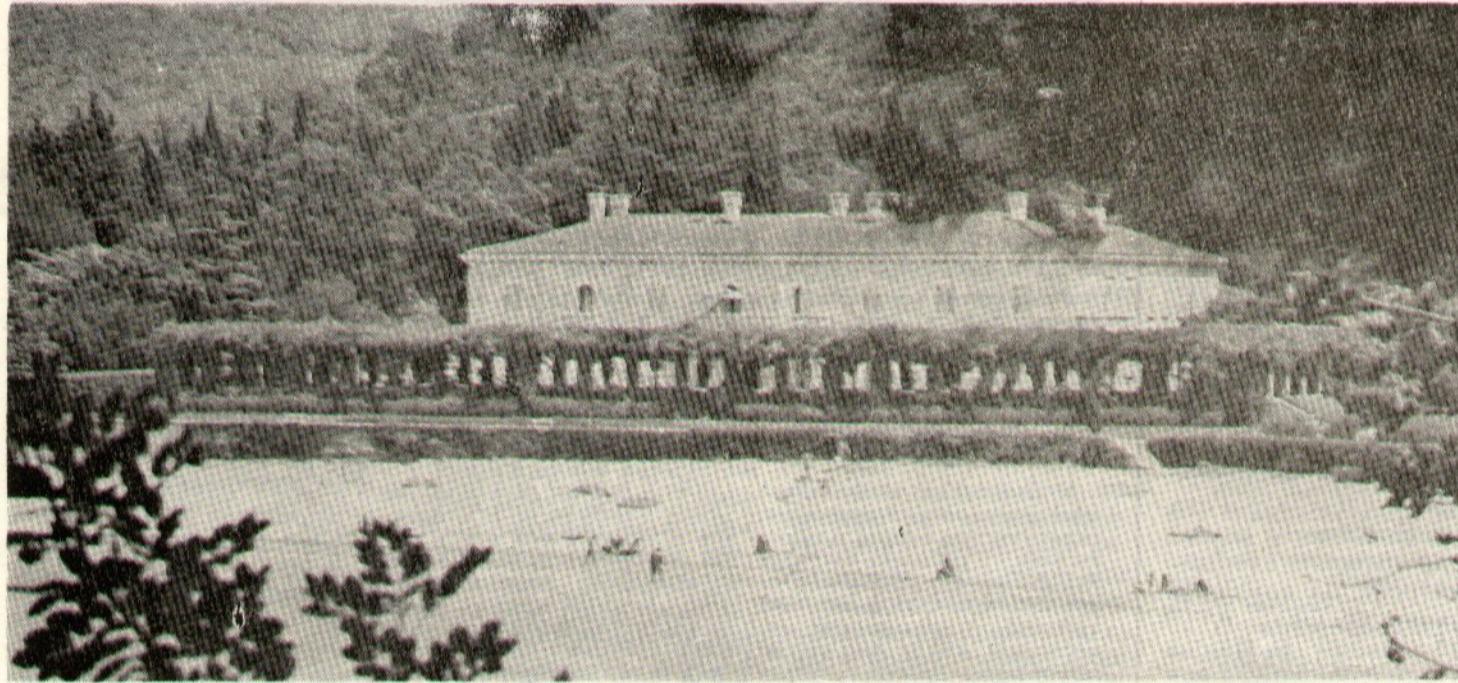
□

1. ЈУНИ 1987.

ЦИЈЕНА 70 ДИНАРА

СЈЕДНИЦА ОДБОРА ЗА ТУРИЗАМ СТАЛНЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ ГРАДОВА И ОПШТИНА ЈУГОСЛАВИЈЕ

КАКО УТРОСТРУЧИТИ ПРИХОД ОД ТУРИЗМА

У БУДВИ је 18. маја (под предсједништвом Влада Дулетића) одржана сједница Одбора за туризам, малу привреду и услужне дјелатности Сталне конференције градова и општина Југославије. Главна тачка дневног реда била је разматрање стратегије развоја туризма у нашој земљи — до кумента којег је Савезно извршно вијеће припремило за Скупштину Југославије. То је уједно први пут да осим СИВ неко други разматра овај материјал, па се може рећи да је сједницом у Будви отпочела јавна расправа о овом веома важном документу за наш туризам.

— Крајем овога вијека Ју-
гославија би, према реалним процијенама требало да утро-
стручи девизни приход, да
умјесто садашњих 1,3 (одно-
сно 2,5) милијарди долара
годишње инкасира 6,8 ми-
лијарди, рекао је, између о-
сталог, учествујући у раду
скупа Миодраг Мировић, предсједник Савезног комите-
та за туризам. — Да би
се то остварило требаће го-

Стална конференција гра-
дова и општина Југославије је ће — један је од закључча-
чака овога скупа — убуду-
ће много више него до сада
бринuti о развоју туризма у
нашој земљи, дишиће градитељко око 18.000 кр-
евета у хотелима и око 25.000 у другим видовима см-
јештаја.

На овом састанку је поно-
вљено оно што се већ поода-
вно зна: да наша земља оз-
биљно заостаје у развоју ту-
ризма за неким земљама Ме-
дитерана — Шпанијом, И-
талијом и Грчком у првом
реду — иако смо по много
чemu атрактивнији за савр-
емене номаде. Да би наш ту-
ристички корак био што ду-
жи, нужно је, како се чуло,
искористити ако не сав, а о-
но бар већи дио потенција-
ла којим располажемо. Ту-
ризам се не смије само раз-
вијати на Јадрану — морају-
се учинити напори да се о-
живе туристичке регије у у-
нутрашњости земље. Пораз-

на је чињеница да рецимо, ужа Србија у укупном тури-
стичком промету са иностр-
анством учествује са свега
2,4 одсто, Босна и Херцегови-
на са 1,9, Војводина са 0,9,
Косово са свега 0,1 проце-
ната.

— транзитни, научни, зд-
равствени, ловни туризам је
оно што ни издалека нисмо
развили, нагласио је Миро-
вић. — Ту нам предстоји по-
сао у који се морају укљу-
чити не само СИВ и други
органи Федерације, већ и ту-
ристички региони, општине и градови. Тек тада ће нам
туристички колач бити мно-
го већи него што је сада.

На састанку Одбора је ре-
чено да се убудуће мора ми-
ого више него до сада пове-
сти рачуна о заштити тури-
стичких мјеста и регија од
загађивања које озбиљно пр-
ијети да девалвира оно што
је најдрагоценје у нашој
понуди — јединствене при-
родне љепоте. О томе ће
много више убудуће водити
рачуна Стална конференција
га градова и општина, одно-
сно њена тијела и органи.

На овом скупу је било до-
ста ријечи о борањиној та-
кси. Њена висина је разли-
чита у нашој земљи. С дру-
ге стране запажено је да се
она свуда не наплаћује, па
се тако догађа да је регист-

ровано знатно више ноћења
туриста, него што је убрано
пара по том основу.

Речено је да је до вели-
ких разлика дошло дијелом
и из субјективних разлога,

ТУРИСТИЧКИ РАПОРТ

СВЕ ВИШЕ ГОСТИЈУ

Иако нас од главне туристичке сезоне дије-
ли тачно мјесец дана, на „ривијери бисерних
пляза” већ се осјећа прва туристичка гужва.
Углавном страни туристи — као и ранијих годи-
на махом долазе из СР Њемачке и Енглеске
у највећем броју — испунили су хотелске ком-
плексе на Словенском пляжи и у Бечићима, за
тим хотеле у Петровцу, Светом Стефану и Милочеру
буџанском „Авалу” и „Могрен”.

— Мада је за прогнозе још увијек рано, мо-
жемо рећи да је посјета добра, да смо сасвим
задовољни, како бројем гостију тако и њиховом
потрошњом у нашим објектима, истиче Трипко
Матовић, директор ЈУР „Бечићка плаџа”. — О-
свежење за госте представљају неки наши но-
ви објекти, у првом реду „лаб” ресторан који
је веома добро посјећен. Ако је судити по оној
народној да се по јутру дан познаје, онда треба
очекивати још једну веома успјешну сезону.

Готово исте ријечи смо забиљежили у Ту-
ристичком насељу „Словенска плаџа”, у петро-
вачком „Паласу”, „Авали”... У Светом Стефану,
су такође веома задовољни посјетом. Овај ис-
тина нису сасвим попуњени капацитети — то се
прије свега односи на град-хотел — али су број
нији него лане у исто вријеме. Познато је да су
цијене у овом нашем познатом љетовалишту
знатно веће него у другим нашим објектима, па
је, кажу овде, овога броја гостију гаранција
да ће се и оваје љетос веома добро пословати.

Гости су стигли и у радничка одмаралишта.
Истина, она још увијек не ради пуним капацитетом,
али и у њима је сезона увекико почела.
Кроз који дан очекује се и већа посјета ауто-
камповима на подручју од Јаза до Буљарице.

С. Г.

о чему се убудуће мора пове-
сти рачуна. То не значи да
сва мјеста треба да одреде
исте таксе, али разлике мо-
рају бити разумне. На дру-
гој страни предложено је да
се велика средства која се
убирају по овом основу мо-
рају користити за даљи раз-
вој у појединим региони-
ма, почев од туристичке пр-
опаганде па до изградње по
требних инфраструктурних објеката, а не као до сада
за друге намјене.

С. Грегорић

ИТАЛИЈАНСКА
ФИРМА ИЗБАЦУЈЕ
ГИПС У
ЈАДРАНСКО МОРЕ

ЗАГАЂИВАЊЕ УЗ БЛАГОСЛОВ

Италијанска фирмa „Агримонт”, филијала за ћубрива групе „Монтедисон” поново је добила од званичних организација свијетло да у периоду од марта до децембра ове године избаци у Јадранско море 600.000 тона фосфогипса. Исту количину овог материјала може да избаци и у првих девет мјесеци 1988. године.

Фирма „Агримонт“ је по-
четком године добила одобре-
ње да избаци овај отпадни материјал у року од двије го-
дине. Касније је та одлука повучена када је поменута
фирма одустала од планова
да изгради депонију због ве-
ликих трошкова реализације
тог пројекта. Том приликом
је директор фирмe изјавио
да фосфогипс није „одго-
ван“ за загађивање мора у
подручју Порто Маргере.

Из западних извора се са-
знаје да је друга филијала
групе „Монтедисон“ — „Јус-
имонт“ добила од италијан-
ског Владиног комитета за
технолошке иновације девет
милијарди лира (6,95 милијар-
да долара) за пројекат скла-
дишења отпадног гипса. Про-
цјењује се да ће укупни тро-
шкови реализације тог про-
јекта достићи 20 милијарди
лира. (Танјут).

О ПРИВИЛЕГИЈАМА

О привилегијама у нашем друштву много се прича. Шта су привилегије? Куда оне одводе наше друштво? Како им stati на пут — тешко је наћи прави одговор без одлучне друштвене акције у свакој средини.

Привилегија се не састоји само у коришћењу друштвених аутомобила или одлазака у бесплатан лов на зимовање, летовање. Привилегија је када неко непримјерно троши новац радне организације на репрезентацију, када често и непотребно путује у иностранство, ради неког послана, који би могао завршити и тамошњи представник. Можда су у нашој средини најочигледније привилегије који се исказују баш кроз путовања у иностранство и куповини скупих аутомобила. Остале су али туристички представљања.

Недавно је Предсједништво СК ССРН Југославије одржало сједницу о коришћењу друштвених аутомобила, гдје је констатовано да путнички аутомобили у друштвеној својини у нашој земљи представљају значајан дио друштвене својине. Има их више од 150 хиљада и вриједе, како је то на овој сједници речено око 750 милијарди динара, а готово исто толико колико њихово коришћење у само једној години. Двије трећине се користе са возачем. Бројних возача износи 100 хиљада, а зна се да су недовољно запосленi. О томе најбоље говори и цифра да највећи број возила прелази дневно између 50 и 100 километара, што практично говори да је запосленост једног возача од једног до два-три часа на дан.

Чланови Предсједништва су подржали предлог, да се и остale привилегије саглађују и ставе под друштвену контролу. Посебно ће се водити акција о коришћењу друштвених аутомобила у приватне и друге потребе, од које није имуна ниједна средина у нашој земљи.

С. П.

САСАНАК КОМУНИСТА „БЕЧИЋКЕ ПЛАЖЕ“

СТАНОВИ - ЈАБУКА РАЗДОРА

АКО СЕ ПОКАЖЕ да је и дио оптужби које су изречене на маратонском састанку комуниста ЈУР „Бечићка плаџа“ на рачун органа, служби или појединца у свом колективу, тачан, треба очекивати казне, смјене, оставке... А када је закључено на састанку одржаном 20. маја, послије пуних пет часова расправе, све оптужбе биће темељом проверене и са налазима стручних и других служби биће, на једном од наредних састанака, упознати чланови ове ООСК.

У изјештају о досадашњем раду ове организације, истакнуте су бројне слабости које су озбиљно нагризле некада здрави организам овог колектива. Истинा, нема губитака и промашаја инвестиција, али је лош рад са муоправних органа, унутрашња расподела која је често ишла по пријатељским везама и личним симпатијама, нерад и недисциплина, оно што је створило доста лоши односе међу запосленим у „Бечићкој плаџи“.

Највише оптужби изречено је на рад Радничког савјета који су напустила чак четворица чланова због како је то објаснило радник Васо Станишић, лошег метода рада, слабо припремљених сједница, непоштовања закона. По његовим ријечима закон је био оно што су рекли секретар и други руководиоци колектива, због свега тога се догађало да су многе одлуке овог самоупратног органа падале на разним судовима послије жалби које су услиједиле од стране нездадовољних радника. Лош је био и рад других са муоправних органа, нарочито комисије за расподелу становица. Како је у својој дискусији истакао Мило Вукчевић и раније је било пронађено код додјеле становица и кредити за стамбену изградњу, али је све кулминирало недавно када је на суду објављено да су одлуке мијењане на путу од записничара до директора па да је због свега тога свако могао оборити било коју донијету одлуку.

— За овако стање кривицу сносе прије свих Секретаријат ООСК и цијела партијска организација која није раније ставила на дневни ред питање расподеле становица, рекао је Љубановић. Колико се радило по слогу закона најбоље илуструје дискусија Јова Дапчевића који је између остalog рекао да ни један кредит није додијелен по правилнику, да се мукало са стамбеном листом, да су одлуке мијењане на путу од записничара до директора па да је због свега тога свако могао оборити било коју донијету одлуку.

И када је у питању запошљавање, како се чуло, начињени су пропусти. Примљен је превелик број радника што је оптеретило фондове овога колектива, а при мани су у радници однос не само сезонци према којима постоје одређене обавезе, већ

и они који су имали стално запошљавање. Тако су новопријељени радници, који су не где друго остварили подостату радног стажа, угрозили на стамбеној листи оне који су у „Бечићкој плаџи“ скоро двије деценије.

У дискусијама Томиће Кнезовића, Трипка Матовића, Рађа Рађеновића, и још неких радника истакнуто је да су многе оптужбе које су изречене паушалне, да појединци нездадовољни подјелом становица нападају све и свакога у жељи да се створи што лошија слика о овом колективу.

Колико је ко био у праву ускоро би требало да одговоре комунисти „Бечићке плаџе“. С. Г.

ЗА ГРАДЊУ ИСТИХ УСЛОВИ

Уставни суд СР Црне Горе, донио је Одлуку, којом је укинуо одредбе о грађевинском земљишту, које је усвојила СО, прошле јесени.

Наиме, група грађана обратила се Уставном суду почетком ове године, са захтјевом да се испита уставност Одлуке Скупштине општине, којом су били привилеговани становници Будве у погледу права за градњу по родичних стамбених зграда.

Уставни суд је утврдио, да су оваква рјешења несагласна са Уставом и Законом који регулише ову област. Такође, Уставни суд је утврдио, да су супротна Закону и донијета рјешења о висини накнаде за уређивање грађевинског земљишта. С. П.

Приморске новине

Лист ССРН општине Будва. Уређује: Редакцијски колегијум. Главни и одговорни уредник: ВЛАДИМИР СТАНИШИЋ. Издавач: Културни центар Будва. Адреса: редакције: „Приморске новине“ — Будва, телефон: 41-194 — Број жира рачуна 20710-003-1809 код СДК Будва — Штампа: РО за графичке производе и услуге „Андрија Палташић“ — Котор. Претплата: годишња 1.680 дина; за иностранство 30 долара. — Рукописи се не враћају.

ИСТРАЖИВАЊЕ НАФТЕ

СТАРИМ ТРАГОВИМА

Одговор на питање које се у нашој републици поставља већ преко три деценије, а које гласи: крије ли крипе вито подручје Црне Горе у себи нафту — требао би да ускоро услиједи. Новосадски „Нафтагас“ и „Југопетрол“ из Котора започели су, наиме, истраживања у копненом дијелу Црне Горе. Стручњаци ОУУР Геофизички институт из састава РО „Нафтагаса“ врше геолошка и графичка истраживања на подручјима која су, углавном, у саставу цетињске општине: Рисан — Грахово — Цетиње, Рисан — Чево — Даниловград и Чево — Ораси.

Истраживање нафте на коју у нашој републици обавља се најсавременијим методама. Трагаје се и на оним мјестима где су и раније постављане бушотине које су показале да нафта „м ирише“. Једна од таквих бушотина је била постављена на Грахово и тада су се појавили трагови гаса и нафте. Истраживања су прије више деценија обављана и на подручју наше општине — у Буљарици, затим у Црмници и на подручју Улциња. И тамо је било индикација да нафте има, али су испитивања обављана са машинама чији је дomet био скроман.

ИСТРАЖИВАЊА ЋЕ СЕ ВРШИТИ И НА ПОДРУЧЈУ НАШЕ ОПШТИНЕ — У БРАЈИЋИМА И ЛАПЧИЋИМА

Мада ранији нафтни трагови не представљају посве поуздан знак да би драгоцене течности, која нам крајем овога вијека толико недостаје, могло бити у довольним количинама, кренуло се у потрагу на копненом дијелу републике са надом да ће „црно злато“ потећи. Истраживачи се неће само задржати на подручју цетињске општине, где се иначе по трећи пут трага за нафтом. Предвиђена су истраживања и на другим подручјима републике: у Брајићима и Лапчићима, Голубовићима и Матешеву. Још раније постигнут је договор између которског „Југопетрола“ и осталих нафтних кућа у нашој земљи да се за нафтом трага на полуострву Луштица у Бококоторском заливу, као и у околини Улциња.

Истраживачки радови на копну Црне Горе не значе да се одустало од трагања за нафтом у подручју јужног Јадрана. Которани ће, наиме, наставити посао започет још 1973. године заједно са америчким фирмама у трагању за нафтом у мору испред Црне Горе. До сада

су биле постављене три бушотине од којих је свака за себе дала резултате који охрабрују. На бушотини „Јужни Јадран—3“ појавила се и нафта, али нажалост, не у комерцијалним количинама. Но, није се одустало — трагаје се „дебље“ налазиште па ће бити постављена и бушотина „Јужни Јадран — 4“.

У подморју јужног Јадрана заједнички ће бушити и домаће нафтне фирме. Такав споразум потписали су Которани са Новосаданима, Загребчанима и Љубљанчанима.

У „Југопетролу“ у Котору истичу да би ипак најбоље било када би нафта потекла негде на копну. Експлоатација је, наиме, много лакша и јефтинија него, рецимо, у подморју где треба уложити много труда и долара да би се нафтно поље боље припремило за експлоатацију. Налазиште, наиме, мора бити „дебело“ како би се исплатило постављање иначе веома скупе платформе. Но, кају у Котору, биће добро где год нафта процури.

С. Грегорић

ФОТО ВРЕМЕПЛОЈЕ

Овај снимак начинио је наш сарадник, фоторепортер Милорад Тодоровић, априла 1979. године, након што је разорни зе-

УСКОРО — УСЕЉАВАЊЕ

мљотрес измијенио лице старе Будве.

Данас, осам година након тог априлског јутра, слика је много другачи-

ја. Сасвим су приведени крају радови на такозваној конструктивној саницији објекта унутар града, врше се припреме за

поплочавање улица, а власници кућа већ су отпочели са занатским радова. Усеље у стару Будву почеће ускоро.

ОДЛУКУ

ПРЕДСЈЕДНИШТВО ОВСС Будва разматрало је препоруку ВСС Црне Горе на ванредној сједници одржаној 14. 5. 1987. године, и донијело

ПРЕПОРУЧУЈЕ се свим организацијама и радним људима на подручју Општине Будва да почев од маја 1987. године издвоје у пареоно три мјесеца по једну дневницу (сваког мјесеца по једну) за исплату зајемченih личних доходака ка радницима у организацијама удруженог рада у Црној Гори, које нијесу у могућности да изврше исплату истих.

Начин обезбеђивања ових средстава може бити различит (из нето ЛД из дохотка из ФЗП или неког другог извора) што зависи од могућности и определjenja организације, с тим да укупно издвојена средstva одговарају износу од три дневнице свих упослених радника.

Доносени ову Одлуку Предсједништво ОВСС Будва руководило се следећим моментима:

1. Тешка економско-финансијска ситуација у Црној Гори као резултат инфлације, превладавања примарних прerađevачких грана (50 одсто укупне производње) код којих су цијене у задњих неколико година расле спорије од општег раста цијена и задуженост црногорске привреде посебно инокредитима, усложнији су појаву високих губитака и неликвидност црногорске привреде.

2. Немогућност исплате зајемченih личних доходака за око 10 хиљада радника, чије су породице доведене на ивицу егзистенцијалног минимума.

3. Ујверење да ће радници Будве показати као и више пута до сада радничку и социјалистичку солидарност и да ће својим доприносом кроз реализацију ове акције помоћи разрешењу сложене привредне ситуације у Црној Гори и допринојети спровођењу заједничких мјера из Програма финофинансијске консолидације привреде и банака у нашој Републици.

Покрећући ову акцију солидарности, као акцију слободног и самоуправног начина одлучивања и равномјерног оптерећења свих запослених, ВСС Црне Горе и ОВСС Будва и све њихове организације и органи очекују пуну подршку и активност свих ООСС, као и других организација у Општини и Републици.

Ова акција има класни карактер и карактер социјалистичке солидарности и њеном реализацијом сви радни људи дају значајан допринос у укупним напорима за трајно оздрављење црногорске привреде.

Врло значајан момент представљају и ангажован однос средстава јавног информисања као и информативних гласила у радним организацијама, која својим активним учешћем треба на прави начин да изразе класно-социјалну суштину ове акције и на тај начин допринесу њеном успјешном завршетку.

Издвојена средства прикупљена за ову акцију уплаћивају на жиро рачун ОВСС Будва број 20710-789-320 са назнаком СОЛИДАРНА ПОМОЋ ЗА ИСПЛАТУ ЗАЈЕМЧЕНИХ ЛИЧНИХ ДОХОДАКА РАДНИКА У СР ЦРНОЈ ГОРИ, ОПШТИНСКО ВИЈЕЋЕ САВЕЗА СИНДИКАТА

Значај туризма у савременим светским привредним кретањима није потребно по себи наглашавати. У многим земљама, као што је и Југославија, то је привредна дјелатност у коју су посредно или непосредно укључени бројни субјекти и, углавном, сви облици привредне, па и непривредне дјелатности. По пуларизацији туризма много су допринијели новинари. По себи значајно место у томе припада и традиционалном Мајском скупу туристичких новинара и писаца света, који је двадесет пети пут у Тучепима код Макарске.

Новинари су благовремено схватили значај туристичког развоја и за стварање међународне атмосфере кроз путовања ради упознавања непознатих средина култура и људи, а тиме и стицања нових сазнања и пријатеља — истакнуто је у уводном реферату овогодишњег Мајског скупа (поднага га је Анте Гравановић), а чија је основна тема била „Туризам и еколошки активности“. Ову тезу најбоље потврђује подatak да је у току прошле године свијетом кружило више од 350 милиона савременихnomada, а са судионицама у домаћем туризму долази се до вртоглаве бројке „сеобе народа“ у којој учествује трећина укупног човјечанства.

ЛОГИКА ДАНАШЊИЦЕ

Упркос изванредним резултатима што их постиже туристичка привреда, све учеста лије се, ипак, јављају гласови разума који доводе у питање понеке од наглашених резултата. Питања су најчешће, усмјерена на развој туризма и његове еколошке посљедице. Нико разуман при томе не жели да подстиче или изазива „рат“ привреде и природе, али тражи примјерену равнотежу. То је логика данашњице коју би требало поштовати и у чијој разradi, експлатацији и ши-

са скупа туристичких новинара у МАКАРСКОЈ

ЕКОЛОГИЈА И ТУРИЗАМ

рењу новинари имају изузетно важну улогу.

Логика те нове филозофије, у неким је земљама већ зову и новим концептом развоја туризма, полази од чињенице да и туристичка земља треба простора за слободно вријеме. Гости из цијelog света при томе највише траже и цијене квалитет. Исто времено, покрет „одмор по мјери човјека“ постаје све јачи, а масовни туризам — то чедо 60-тих, па и 70-тих година овог стόљећа — губи своје упориште и постепено уступа место новим идејама, новим решењима и, вјероватно, новим облицима туристичке активности. У многим земљама се масовни туризам данас сматра непovратним вјом, који неће преживјети овај вјек.

Туриста 21. стόљећа жели прије свега бити човјек слободног времена, а мање „клинични“ туриста. Већ су, на пример, у САД, осигурали дејствије своје укупне површине за природне паркове и зоне слободног времена, које и даље проширују.

ВИШЕ ОД СТАТИСТИКЕ

Данас се, на пример, и у Швајцарској јављају неспоразуми у коришћењу приступа за туризам због одређених препорука да нека подручја и неке зоне не буду коришћене. Они који се супротстављају неразумном деваљирању природе макар и под плаштоту туристичког обиља истичу да је „уништена природа“ највећа катастрофа у земљама где је природа заправо највећа и најдрагоценји

сировина. У тим упозорењима се могу осјетити и притијаве бојазни уколико свијет не би прихватио ту логику заустављања уништења природних лепота. Швајцарци су то формулисали овако: „Швајцарска је лијепа земља. Та земља нам је поклонјена. У будућности је, међутим, морамо „зарадити“ — разумним управљањем, уређивањем и усмирјавањем“ Сигурно је да таква логика приступа није битна само за Швајцарску већ се може примijeniti на готово сваку велику рецентивну туристичку земљу, па и нашу..

Све више превладава размишљање да је туризам прије и изнад свега стил међусобног савременог живљења и комуникације, а не само пукка статистика ноћења и дејства. Стога је врло bitno како се свијет понашати у будућности и да ли ће открити приступе рационалнијег коришћења и више смисљенosti како природу искористити боље него што то данас чинимо.

Можда та чињеница више од других говори о чврстој симбиози интереса туристичке привреде становника једне земље и органа власти у њој. Јер се само хармоничним усклађивањем тих интереса овог занимљивог троугла могу проблеми сјутрашњице одговорно и смисљено разрешавати. То, уостalom, показују искуства свих земаља које биљеже натпресјечан раст туристичке активности. И, обратно, примерје стањаје па и назадовања у земљама где такве акције нема.

Ни у једној туристичкој зе-

мљи туризам је није подједнако развијао на свим подручјима и у свим регијама. С обзиром да доноси непосредне користи становништву и општинама где се одвија, или и велике посредне користи осталој привреди (па тиме и осталим подручјима), битно је стално наглашавати тај заједнички интерес државе за развој туристичке привреде. Она је, више него иједна друга облат привређивања, заиста уклопљена у међународну подјelu рада, зависна је и подложна, више од осталих, законима понуде и потражње, па тиме и међународне конкуренције.

Постоји ту и стални ризик: зима сиромашна снijегом или сунчано лето могу уништити или оплодити сезону односно могу битно допријенити коначном пословном успјеху поједине туристичке земље.

Показало се међутим да ту нема мјеста кратковидом оптимизму, али ни пессимизму. Пракса светског туризма — без обзира на тероризам. Чернобиле, загађивање Рајне и све друге недаће савременог света и његовог политичког окружења — показала је којико је ова дјелатност прија годљива, отпорна и конкуре-

нитно способна.

Постоји и потреба сталног прилагођавања. Заправо, цијела филозофија савременог туризма почива на трајном развијању сјутрашњици о новим сазнањима и потреби да се и свијет и људи њима прилагођавају. Прогнозе о туристичком развоју су и онако врло несугурне јер потражња често подлијеже утицајима који се краткорочно упште не могу предвидети, по пут моде или времена.

Јављају се и понеке иновације. Ко је рецимо, још прије 20 година могао предвидјети велику експлозију зимског спорта и данашњег својеврсног лудовања за скијашким пистама, за тенисом, једрењем...

Туристички развој ускo је повезан и са структуралним ризицима. Чак и када се све креће по жељи организатора, остају стално отворена питања која носиоци туристичке привреде и туристичке мисли морају имати на уму — шта и како даље? У том ризику посебно мјесто све више заузима квалитет. Ту се не мисли само на квалитет у слуга, иако је то нешто о чему савремени гост више не жели ни расправљати. У питању је укупни амбијент, начин комуникација, прилагођавања једних другима без сервисности, својеврсог интеграција која постаје симбол, „путујућег човјечанства“. Управо у процесу „одмор по мјери“ ти елементи добијају на значају.

Никола Перковић

У ГАЛЕРИЈИ НА СЛОВЕНСКОЈ ПЛАЖИ

КОПИЈЕ ИКОНА И ФРЕСАКА

Михаило Миленковић, академски сликар из Београда, 18. маја отворио је самосталну изложбу копија икона и фресака у Галерији „Аркала“ у Туристичком насељу „Словенска плажа“.

Овом приликом Миленковић, који је копирање фресака и икона учио у Паризу, изложио је копије икона из Охрида, затим манастира Хиландара и копије фресака и зманастира Мораче, Милешеве, Сопоћана и Хиландара.

Одувијек су ликовне умјетнике и научнике, као и многоbroјне познаваоце зидног сликарства и иконописа, привлачиле пажњу креације наших предака и средњовјековним манастирима.

Први излазак у свијет, била је она чувена изложба југословенске умјетности одржана у Паризу 1950. године, која је открила љепоте умјетности наше средњег вијека и преко копија фресака дочарала гледаоцима монументално сликарство манастира Србије, Македоније и Црне Горе.

Прије изложбе Миленковића у нашој средини, у прољеће 1973. године на Јадранском сајму одржана је велика изложба копија фресака из тридесетак манастира наше земље, где смо по први пут цјеловитије упознали наше умјетничко богатство средњег вијека.

У нашој средини, неку годину касније успјешно копира фреске, Момир Кнежевић, који приређује и зложбе у Галерији „Санта Марија“ и у изложbenom простору „Светог Стефана“.

И Миленковић зна, да се двије фреске у нашем зидном сликарству истичу посебно — „Бијели анђeo“ из Милешеве и „Гавран храни пророка Илију“ из Мораче. Код прве уноси више труда, јер овде не копира, него уноси свој стваралачки набој. Фреске у овом манастиру су сликане на жутој и плавој позадини, а љепота „Бијелог анђела“, рекли би остала је нетакнута. Код друге слике „Гавран храни пророка Илију“ из манастира Мораче, Миленковић није испао за тим да слику пренесе у размјери један према један, него је сажимањем цијelog ансамбла, умањио вриједност фреске.

С. Паповић

ПРОЗИВКА ПОСЛИЈЕ 35 ГОДИНА

У Никшићу је 22. и 23. маја организован несвакидашњи сусрет. На окупу се нашло око стотину матураната Учитељске школе — генерација 1952. године. Са нека дашићима ове школе од кујића су ми они даји поznati друштвено-политички, научни и културни радници — истини били је не мало и оних који су остали вјерни позиву за који су се опредијелили прије пуне четири деценије — нашли су се и двојица истакнутих педагога: дугогодишњи директор ове познате школе Војин ВУКОВИЋ и популарни професор историје Милан ИВАНОВИЋ.

Сусрет је био организован у хотелу „О

ногошт“. Многи су на дружење стigli из различних крајева земље, где су данас запосленi. Препознавања су била посебно држава јер се многи за ове три и по деценије нису срели до овога пута.

У току дводневног дружења освјежене су многе успомене из вачког доба, а слеđећи састанак је заказан 22. и 23. маја 1992. године.

Овој генерацији припадају и наши суграђани: ПАВЛЕ ВУЈОВИЋ, директор Основне школе „Стефан Митров Љубишић“, ЧЕДОМИР ЈЕЛУШИЋ, начелник штаба ТО наше општине и ВЛАДИМИР СТАНИШИЋ, главни уредник нашег листа.

НАШИ СУГРАЂАНИ

Драган Голубовић, таксиста-возач, живи и ради у Будви од 1964. године. Прве четири године радио је као војач у Дому здравља.

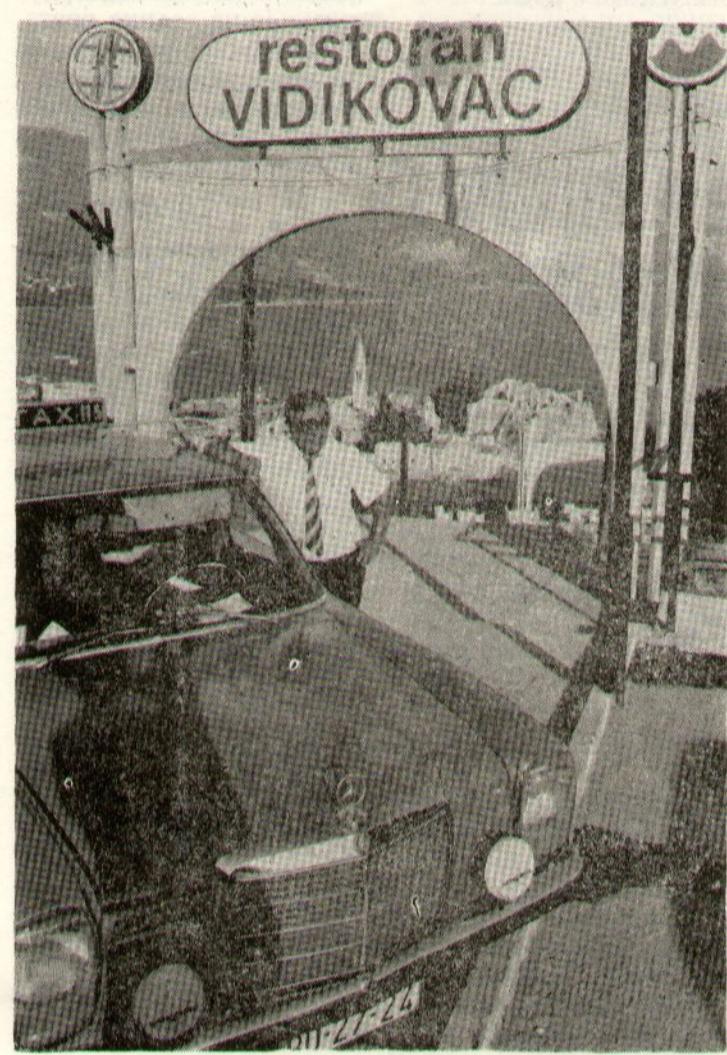
— Од Дома здравља добио сам био и први стан, али сам им послије вратио јер сам у међувремену купио свој, а онда сам саградио лијепу кућу, вели нам Голубовић.

ТАКСИСТА ДРАГАН

и цијени свој посао, а тако се и понаша. Насмијан је, дотјеран и увијек спреман да вози.

У вријеме земљотреса, априла 1979. године, Драган је са својим таксијем све грабане из Старог града развозио десетак дана бесплатно, што му је како каже била дужност.

— Данас нас има двадесет

Драган Голубовић

На напој такси станици код Аутобуске станице, увијек има муштерија. И по све му судећи, наши таксисти живе добро.

Драган нам прича, да је за ове дније деценије такси служба у нашој општини у многоме напредовала. Данас сваки таксист има модеран и удобан аутомобил. Драган Голубовић има „Меџедес 230“ дизел. Он воли

ИЗ СУСЈЕДНИХ КОМУНА

ЗАЈЕДНИЧКА ГРАДЊА И — ЕКСПЛОАТАЦИЈА

ИАКО из дана у дан биљимо пад животног стандарда, иако су цевови наших радника све тањи, а градња становица све скупља, још увијек има подоста интересе најата за куповину становица на мору. Ради се, дакако, о онима који боље зарађују, по вратницима из иностранства, људима који су продајом наслеђа остварили новац.

Из Прачања, живописног места на обали Бококоторског залива, стиче занимљива вијест. „Врмац“ — Завод за рехабилитацију, превенцију и лијечење неспецифичних плућних и алерголошких оболења, нуди приватнима заједничку градњу

станова. Новина је у томе што будући станови за тржиште неће као они у Будви, Тивту, Херцег-Новом, Бару и другим мјестима Црногорског приморја, бити коришћени само током љетних мјесеци, док су у осталом, већем дијелу године, за кључани.

— Доста је мртвих насеља најугу Јадрана, каже нам Драго Ковачевић, директор Радне организације „Врмац“. — Ми желимо нове објекте и што више живота у Прачању. Током цијеле године. А то је могуће.

Директор „Врмаца“ нам обrazlаже идеју: станове за тржиште, типа гарсоњера, градили би заједничким сред

и њемачком језику одговара на разна питања својих знања тижељних муштерија. Тако је Драган и у служби такси возача, и у служби туристичког водича.

Он је развио свестрану сарадњу са више туристичких агенција, које својим гостима препоручују такси са ознаком број 15, што Драгана посебно радује.

Од Драгана сазнајемо да таксиста у Будви у главној сезони мјесечно превалује око 15.000 километара, а ван сезоне нешто мање. Колико данас кошта вожња таксијем од Будве до Дубровника или неког другог места? — питамо Драгана.

— До Дубровника 40.000, до Жабљака 60.000. Светог Стефана 4.000, Петроваца 8.000, до Тиватског аеродрома 9.000, а до Жељезничке станице у Бару 16.000 динара.

С. Паповић

ствима овај колектив и пријатници. Будући власник стана би уговору преизирио у које вријеме године би користио стан за одмор. Најјероватније да ће се мигри изјаснити за љето — за период од јуна до септембра. Осталих осам, девет мјесеци ти станови би били под кључем — њих би „Врмац“ издавао пациентима — гостима из земље и иностранства, који овде долaze на лијечење и рехабилитацију. Добит стварену по том основу (девизе или динаре) дјелили би „Врмац“ и власник стана.

— Пучањ са изванредном климом која нарочито погодује астматичарима, али и онима са другим оболењима пљућа и других органа, људима који бежеје од смога који их дави у великом градовима, лијепом плажом, старинама и наравно изванредним медицинским тимом и опремом за лијечење и рехабилитацију, којима располаже наш завод, све више привлачи људе. Наш капацитети су већ сада заузети током цијеле године због чега градимо нове, савремене објекте за одмор и лијечење.. Брига о здрављу све више окупира људе, нарочито у развијеним земљама запада, и ми желимо да разградимо посао. Већ имамо доста понуда из иностранства па је заједничка градња становија је дан од начина да побољшамо понуду, рекао нам је Ковачевић.

За почетак одређено је да се гради стотињак гарсоњера чија је величина бити измене ћију 35 и 40 квадратних метара. Сваки објекат би садржао кухињу, купатило, већу собу са ходником, терасу. Био би опремљен као и хотели високе категорије. Одређена је атрактивна локација у близини Марковог рта где се налазе садашњи објекти „Врмаца“. Почетна цијена градње износи 270.000 динара по квадратном метру.

С. Г.

• ФИНАНСИРАЊЕ ШКОЛСТВА

КАКО ДО ПАРА

НАЈВЕБИ проблеми у раду Школског центра за средње образовање и васпитање — средства и простор — само су дјелимично решени преласком у нову зграду почетком прошле школске године. Опремљеност ученицима, кабинета и пратећих просторија, уз планирано опремање кабинета и ученицима, сасвим одговара захтјевима модерне школе, па се може рећи да је проблем простора решен. Преласком у нову зграду, међутим, још је више изражен проблем недостатка средстава. Пријем нових радника на одржавању зграде, трошкови одржавања, инфлација и брзи раст свих трошка, утицали су да лични доходи и стандард запослених још више падну. Просјечни лични доходак у прошлој години био је 74.060 динара, што је за 17 хиљада мање од просјека свих запослених у општини, а 22, односно 24 хиљаде мање од просјека који су примили запослени у основним школама у Будви и Петровцу. Ако се узме у обзир квалифицирана структура запослених у средњошколском центру, лако је закључити да су њихова примања међу најнижима у општини.

Поред ниског личног доходака у Школском центру је проблем и недостатак средстава у стамбеном фонду, па 70 одсто запослених (15 професора) нема решено стамбено питање, или станује у неадекватним становима. Они који су подстанари за кирију издвајају половину мјесечне зараде. Кад се све то има у виду онда не треба да чуди што је у последње дније године Центар напустило десет наставника, нити да се између професорског позива и преласка у „боље стоеће“ колективе, ломе они који су остали за катедром.

Да би се превазишли финансијски проблеми у средњошколском центру иницирано је закључивање самоуправног споразума о додатном финансирању, који би закључио организације удруженог рада и друге организације и заједнице у општини, о чему ће се њихови надлежни органи изјаснити током овог мјесеца. Тиме би се, сматрају у школи, обезбедила неопходна средства за побољшање стандарда запослених и опремање школе у складу са потребама наставе.

Од следеће године, иначе, почиње примјена нових наставних планова и програма. Ученици ће се определјивати за струку и занимање образовање одвијати упоредо. Поред постојећих струка и занимања, од септембра ће се у Будви отворити и једно одјељење језичко-културологичке струке за занимање инокореспондент.

Ради стварања бољих услова за одвијање наставе, у школи планирају допуну опреме постојећих кабинета и ученицима и формирање нове компјутерске ученице, кабинета за природне науке и кабинета за услугивање и кулинарство.

Све то, наравно, ако буде средстава.

В. М. Станишић

СА СВИХ СТРАНА — УКРАТКО

ЈАПАНЦИ НА ПРИМОРЈУ?

ЈАПАНСКИМ привредницима, који су недавно војили разговоре у Привредној комори Црне Горе око будуће сарадње, „Монтенегротурист“ је предложио за једничку градњу више хотелских објеката на Црногорском приморју. Ради се о хотелу „Нови Милочер“ са 800 кревета чија је предрачунска вриједност 40 милиона динара, другој фази Туристичког насеља „Словенска плажа“ са 15000 кревета за шта је потребно 28 милиона долара и другој фази нудистичког насеља „Бојана“ на острву Ади крај Улициња за чију реализацију треба удржити 15 милиона долара.

За све ове објекте урађена је пројектна документација и ускоро се очекује одговор Јапанаца на предлоге из „Монтенегротуриста“.

ОБНОВА ЛУКЕ У ЗЕЛЕНИЦИ

У Зеленици код Херцег-Новог је почела обнова градске лuke која је страдала у земљотресу 1979. године, када је дјелимично потонула у море.

Радови ће трајати до краја ове године. У обнову лuke биће утрошено 1,2 милијарде динара.

СУСРЕТ ОМЛАДИНЕ

У Котору су 23. и 24. маја одржани сусрети омладине домаћа Југославије под називом „Титовим стазама револуције“. Око 200 младих из цијеле земље били су смештени у Студентском дому „Спасић — Машера“ извршили су дефиле улицама Котора, положили цвијеће на споменик палим борцима у Парку слободе где им је о доприносу народа овога краја у НОБ-у говорио Крсто Ивовић, предсједник Општинског одбора СУБНОР-а.

ФИЛМ О ИГАЛУ

Канадска телевизија снимила је недавно филм о здравственом туризму у Игалу.

Поред Канаћана, Институт „Др Симо Милошевић“ посетили су представници туристичких агенција из СР Њемачке и Холандије, чланови државне делегације из Омана, и студиј трупа агенција НБС и здравственог осигурања из Осле.

Припрема: С. Грегорић

БУДВА ОВОГ ЉЕТА

У ЗНАКУ МОЛИЈЕРА И ШЕКСПИРА

Поред низа позоришних представа, гостоваће и бројни музички ствараоци, ликовни уметници и књижевници, међу којима Гинзберг и Јевтушенко

БУДВА неће више бити на маргинама културних збиња. Потписан је споразум о културној сарадњи Будве и Суботице. Будва и Палић по свему судећи овог љета биће центри позоришних догађаја. Стара Будва проглашава се „градом-театром“. За директора „града-театра“ постављен је позоришни реди-

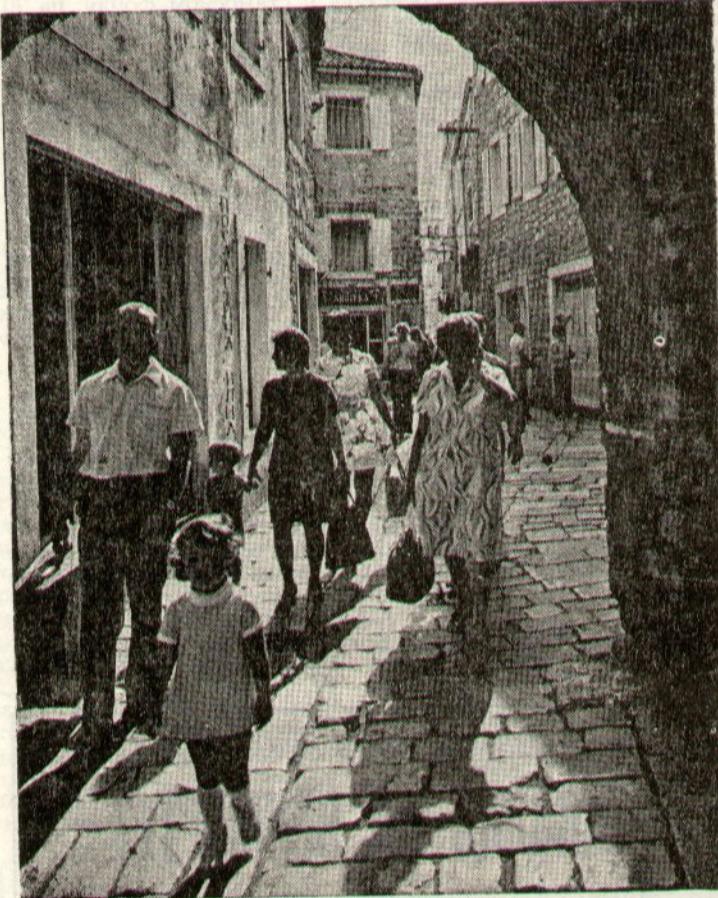
лиона динара. На програму ћемо видjetи све представе, које је суботичко позориште радило у оквиру „Молијер феста“: „Тарифа“ у режији Јубише Ристића, „Школа за жене“, Јанеза Пипана, „Мизантроп“, Наде Кокотовић, „Уображени болесник“, кореографија Наде Кокотовић и режија Јубише Ристића а пета је представа „Дон Жуан“ у режији, такође Јубише Ристића. Биће изведene и све представе са прошлогодишњег „Шекспир фес-

тава“, „Свети Стефан“, Стако Зечевић и други.

Концерти Стефана Миленковића, Јована Колунџије, америчких џезиста и француских шансонјера, свакако ће изазвати интересовање туриста и становника наше ривијере.

Овог љета, у Будви почиње и међународна књижевна манифестација. У нашој средини наступаће између осталих Ален Гинзберг, Јевгениј Јевтушенко и други.

П.

тель Јубиша Ристић, а његов умјетнички руководилац је Раде Шербецкија.

— Будва и Суботица од овог љета, имају заједничку културну манифестацију „ЈУ — ФЕСТ Палић — Будва“. Од 1. јула до краја августа, дакле за 62 ноћи, гледаоци ће моћи на Цитадели Старог града, где се убрзано припрема сцена са гледалиштем, видјећи, највећи дио од 84 културна програма, које ће Будву према споразуму, који смо потписали, стајати око 300 ми-

та”: „Тит Андronик“, Душана Јовановића, „Магбет“, Злата Свибена, „Хамлет“, Вита Тауфера, „Све и ништа“, Каће Челан, „Јулије Цезар“, Јањеза Пипана, „Отело“, Наде Кокотовић и „Ричард III“, Јубише Ристића, „Град театар“ биће домаћин и позоришним трупама из Њујорка, Париза, Брисела, Рура, Лондона и још неких градова свијета, обавијестио нас је Светозар Маровић зачетник идеје, града — театра“.

МОДЕРНА ГАЛЕРИЈА

СЛИКЕ САВЕ ШУМАНОВИЋА

МОДЕРНА ГАЛЕРИЈА у сарадњи са Меморијалном галеријом „Сава Шумановић“ из Шида, организовала је изложбу слика овог нашег славног сликара.

У Модерној галерији изложен је 26 слика у уљу, међу којима и скица за његову чувену слику „Пијана лађа“, која се данас налази у Музеју савремене умјетности у Београду.

Целокупан опус Саве Шумановића (1896—1942) обухвата око 800 уљаних слика и преко 600 цртежа, гвашича, пастела и акварела, који је највећим дијелом сакупљен у Галерији „Сава Шумановић“ у Шиду.

Као што је познато Шумановић је изгубио живот од злочиначке усташке руке. Прије Будве, ову изложбу су видјели љубитељи ликовне умјетности у Титограду, Никшићу и Требињу.

С. П.

ПОВОДОМ ИЗЛАЖБЕ „СВЈЕТСКИ МАЈСТОРИ“

И НАШ ФОНД У ОШТРОЈ КОНКУРЕНЦИЈИ

Модерна галерија у Будви спада по свом фонду с авременог сликарства међу најзначајније галерије у нашој земљи. Ово признање потврђено је и дајавно и кроз изложбу у Народном музеју у Београду која је отворена под називом „Свјетски мајстори“. Изложена су Ајела 158 аутора, међу којима: Архипенка, Адријана, Алешинског, Сикоре, Морандија, Стефана и других великанова модерне умјетности.

Модерна галерија представљена је, са Ајелима из сталне поставке „Савремени експресионисти“, која се убраја међу двадесет најзначајнијих колекција свјетске модерне умјетности у Југославији. Изложене су слике Бенгта Линдстрома, Швећанина, који живи и ствара у Паризу и Јасеа Табућија, рођеног у Токију, који такође живи и ствара у Паризу.

У предговору луксузног каталога ове изложбе, пише: „Иако постојеће колекције чувају велико историјско, културно и умјетничко благо, треба констатовати да ниједна југословенска галерија и музеј нијесу систематски сакупљали дјела инострane умјетности, са чврстим концепцијама. Напротив, готово цјелокупна баштина, како старате, тако и модерне и савремене инострane умјетности у Југославији, почива на институцији дародавства и заоставштвама.“

Управо и колекција Модерне галерије настала је дародавством од стране умјетника, преко највећих сликара Љубинке Јовановић и Бата Михаиловића, који живе и стварају у Паризу. На то је, и те како поносан, њен руководилац, Јован Ивановић.

— Посебно сам усхинео реченицом у поменутом каталогу: „Ипак, у

жељи да истакнемо постојање и значај ових колекција иностране модерне умјетности, а да при томе сачувамо цјеловитост концепције, начинили смо врло строг избор радова“, диктира нам Ивановић.

Шта су ликовни критичари у овом луксузном каталогу написали о Ајелима Гибубији и Линдстрому?

Јасе Табући је представљен са сликом „Планина змајева“ коју је сликао 1968. године. „Табући, каже Мелиха Хусециновић, који у Паризу живи од 1951. године и који такође припада послијератном таласу Париске школе, задржава у свом сликарству нешто од каљиграфског рукописа источњачких мајстора. Паста, знак и вибрација боје на овој Табућијевој слици, набијеној експресивним или геометријским облицима, сугерише морфологију неког драматичног пејзажа.“

За слику без наслова Бенгта Линдстрома, рађену 1970. године, такође, Мелиха Хусециновић пише: „Иако, грчевит, сило вит и брз, Линдстромов потез овде показује и извјесну контролисаност која дозвољава да се из геста назре сасвим распонаталниве фигуре. Џијела слика је оркестрирана

КУТАК ЗА ПОЕЗИЈУ

ГУМНО

ГУМНО
Још се сећам
Кад је тата,
Упрага
Нашег ата,
Зној га гризе,
Око сева,
Замагила
Мека плева,
Шапутало
Гумно вито,
Златило се
Ново жито.

КАЧАМАК

Гладној деци носи бака
Шерпетину качамака,
Док се дели редом
свима
Пуши се у тањирима.

Кашикају унучићи
Ред главица само
клима,
Качамака свуд по лицу
Чак га има на ушима.

ПИТАЛИЦЕ

Жилава је с пуно бора,
У крошњи јој мирис
мора.

Средоземну воли климу,
Жарка лета, благу зиму.

Плод јој као храна
вреди,
Из њега се уље цеди.

Лишће јој зимзелено
М.... је име њено.

Митар А. Митровић

ПОВЕЋАЊЕ СТАНАРИНЕ

Ових дана грађани који станују у аруштвеним становима су добили рјешења са новим цијенама стања, које су повећане за више од 300 одсто, што је многе револтирало, па су тражили и објашњење код надлежних служби.

— Како и не би, када су цијене станарица повећане крајем прошле године за око 150 одсто. Када се узме и ово повећање, онда је то „поскочило“ за преко четири и по пута, вели нам Раде Вучетић, радник Комуналне управе организације „Јужни Јадран“.

— Одлука СИЗ становића, која је утврдила нову вриједност стамбеног бода у сваком случају је за преноситавање и то питање ће Извршни одбор СО ускоро ставити на дневни ред, рекао нам је његов преједник Светозар Маровић.

С. П.

ДЕСЕТИ СУСРЕТ РЕЦИТАТОРА

НАЈБОЉЕ – ЈЕЛЕНА ВОЈНИЋ И САНИЈА КАЦАБАЋ

У амфитеатру Школског центра 11. маја одржан је 10. јубиларни сусрет речитатора наше општине. Покровитељ овог лијепог сусрета је СИЗ за културу. Овом приликом у чеснике је поздравио секретар СИЗ за културу, Светозар Радуловић.

У категорији пионира, прво мјесто припало је Јелени Вожњић, ученици првог разреда ОШ „Стеван М. Љубишић”, која је веома успјешно речитовала пјесму Мирослава Антића „Рођенданска пјесма”. Друго мјесто припало је Данијели Сорајић из ОШ „Мирко Срзентинић” из Петровца, а треће Милени Лубарди из ОШ „Стеван М. Љубишић”.

С. П.

У омладинској категорији, други пут узастопно прво мјесто припало је Санији Кацабаћ, ученици другог разреда Школског центра. Она се представила са пјесмом, та које Мирослава Антића „Љубав” из његове посљедње збирке „Хороскоп”. Друга је била Милица Паповић, такође ученица другог разреда Школског центра, а треће мјесто жири је додијелило младој Петровчанки, Сањи Тимотијевић из ОШ „Мирко Срзентинић”.

На сусрету речитатора Црне Горе у Пљевљима, које се одржава у поводу Дана младости 25. маја, Будву ће представљати Маја Вожњић и Санија Кацабаћ.

С. П.

ВАЈАРИ У ПИЈЕСКУ

У Бару је 16. маја одржано такмичење младих вајара у пијеску у традиционалној „Политикиној” наградној игри. Основна школа „Стеван М. Љубишић” вишегодишњи је учесник на овим смотрама, где је увијек готово имала и успјеха.

Од педесетак младих вајара из Бара, Сутомора, Улциња и Будве ученице Маја Вожњић и Јелена Паповић су побиједиле на такмичењу у Бару са још троје такмичара и тиме стекле право да се почетком јуна о трошку „Политике” такмиче на Ади Циганији за најљепшу скulpturu у пијеску.

ЗАШТИТА СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ

У периоду послије катастарског земљотреса значајно мјесто у обнови страдалих друштвених добара добили су културно-историјски споменици. Реализација грандиозних пројеката на обнови и изградњи старих градова Котора, Будве, Улциња, Бара, Цетиња, Херцег-Новог и других, рјечито говоре о величини захвата и значају, као и о одговорности савременика за будућност културно-историјске баштине.

Научна и културна јавност са посебним интересовањем и одушевљењем прати обнову и заштиту споменика културе на Скадарском језеру. То је нормално ако се зна да је овај простор кроз своје природне историјске предиспозиције представљао вјековно средиште живота, са обиљем трагова материјалне и духовне културе.

„Скадарско језеро са својим манастирима на великим островима или Горицама-острвцима, на обалама се уздизују у висине или шире на сјевер, у градовима и утврђењима размештеним на његовом подручју, којих је већ средином петнаестог вијека било бар

двадесетак, заслужује због значајне улоге у култури и умјетности, име „Зетске Свете Горе”, (цитат из Историје Црне Горе).

ВРИЈЕМЕ ОПОМИЊЕ

Међутим, свједоци смо веома запуштања овог значајног споменичког фонда, који је препуштен збуни времена и забораву углјавном пропадао. Ријетке путописне биљешке познатих наших и страних научника, више су представљале опомену и упозорење, него дјелотворну акцију за заштиту овог културно-историјског блага.

Пречиста Крајинска, задужбина Јована Владимира, пиротески манастирски комплекс из периода Балшића на острвцима Старчеву, Бешки и Морачнику, манастир Врањина, сједиште прве Епископије зетске, Лесендро, Жабљак и манастир Ком Црнојевића, Ободски град и други, најзначајнији су споменици из богатог средњевјековног миља Скадарског језера.

Са посебним жаљењем под сјећамо се да су споменици културе на Скадарском језере

ЗАПИСИ С ЈУГА

МУЗИКА

ЉУДИ МОЈИ, шта је све потребно да један човјек учини да би објаснио то море себи — и другима. Да пјева?! А што да не. Зар се о мору не пјева? Па то музика! Талентовани слушалац — па да, таквих је већ било, сједеши поред мора схвати да чује музiku немуштог језика. Обичним ријечима речено, то је таласање воде. Таласање, или кретање воде, пренесено на дирке „Петрофа”, надраста човјеков слух и у нама се шум претвара у ноте. То је музика. Има ту послуза за велике главе, зар не? Видите, кретање воде на мору, сличи трептајима струна гитари. Па нису ваљда Грци први дошли на идеју да шумом ве мора претварају у пјесме. Египћани, Крићани, народ Маја, људи у Илији? Зар ћемо се садавити историјом. Довољно је знати да је тајна откриvena. Еурека!

Нама је остало да повјерујемо у то: музика је наша, предаје нам се с колена на колено вје ковима дугим, уграђује у наша смјерна чула, оплемењује наше вијуге, надахнује срца. Па да се онда бавимо њоме. Музиком. Хајдемо на обалу, на будванску, бечићку. Изaberite, или ћemo бацати коцку, па шта испадне. Коцка каже: Милочер! Нек јој буде. Милочар, рецимо, у пољусну марта... Зашто баш марта? Нека будујуни, јули, август... Најбољи је септембар. У септембрю се обале очисте силине, слегне вријеме, мишиће олабаве, вода се опусти. Море бива тихо. Бути. Покушајмо да отпјевамо: море ћути пред погледом нашим, ми у мору успомена снене... Видите, иде! Некоме баш не иде? Па не иде свима. Некоме се то одмах причини, некоме треба времене да повјерије.

Милочар, ипак, у септембрю. Ми на раскалашиој плажи, поред нас, тек опали лист. Лист чега? Младости једног лета? Није ли шум начинио лист падајући поред наших ногу. Шта ја же Јесењин: Пјевати сви не могу, не може свако ко јабука, да пада крај туђих ногу! Јесењин? Он је знао ту једноставну тајну споразумијевања људи и њихове околине. Да није знао, тешко да би био Јесењин. Сад кад и ми знајемо ту тајну, можемо ли попут њега? Можда и можемо! Хајдмо на Милочер!

МОРСКА ОГРЛИЦА

Избор и препјев:
Душан Ђуришић

ШКОЉКА

Из школе чујем пјесму таласа.
Бијела пјена мора плава осмијех ми расцјетава.
Зове ме и чека море: морска звијезда поздравља
морски коњиц позива ме —
у дубине плавичaste,
а морски пуж отвара ми свој чаробни дворац тајни.
И трепери бисер сјајни
у зеленом моме оку —
што ниједан ћердан нема
Чувам га за мало грољо
једне дивне дјевојчице.
У тој школици пјева море
на гитари од таласа,
а у мору срце срне.
Море пјева у мом срцу.
Адем ГАЈТАНИ

Вук Стефановић Караџић, када је сорабио у овим крајевима, након чега се појавила његова књига „Црна Гора и Бока”, марљиво је радио на скупљању бројних занимљивости из ових крајева. Тако су захваљујући Вуку отргнуте од заборава. Већи број њих су му испричали Ришићани. Ево једне легенде о постанку Котора онако како ју је Вук прије изложио:

„Више Котора, у каменитој гори, види се некак веома јама, као пећина, овде се приповиједа да је пећину почeo копати силни цар Стефан, да онђе гради град Котор, па му је казала вила да то не чини, јер му онђе, на оној врletи, нема ни броду пристаништа, ни коњу поигришта, већ нека га гради долje крај залива. Цар послуша вилу и са помоћу њеном начини град Котор.”

ПРОШЛОСТ БЕЗ ЗАШТИТЕ

ру управо у послијератном периоду доживјели висок степен депрадације и скривављења, упркос ентузијазму и акцијама заштите Републичког завода за заштиту споменика културе. Немаран однос нарочито се манифестије кроз претварање манастирских црквица у „депандансе” за боравак туријских коза. Када, по цијену обијања врати, ови објекти служе као за клон покислим ловцима и рибарима, послије којих редовно остају „богати” трагови ватри и других видова нехигијене. И никога не боли глава што се под њиховим вандалским хиром у гробовима пре врђују кости старца Макарија балшићких и црнојевићских господара, Божидара Вуковића-Подгоричанина — штампара. Поред свих неуспјелих покушаја надлежних да се стапе на пут оваквом односу, најновији обилазак Старчеве од стране стручњака Републичког завода за заштиту споменика културе, Музеја и галерија Титограда и представника општине Бар увијерио је све актере да се није ништа измијенило у „коришћењу” објекта. Наиме, у току прош

ле године изведени су значајни радови на конзервацији и рестаурацији манастирских комплекса на Старчеву и Морачнику, утрошено неколико стarih милијарди у истраживачке и заштитне радове. Умјесто да цијене квалитет изведених радова сви присути били су запрепашћени и озлојеђени кад су умјесто бржко заштићене цркве најшли на шталу са дрвеним коритима за исхрану коза и јарди. И нехотице човјек се сјети мита о Сизифу.

ИМАМО КАО ДА НЕМАМО

Морамо се упитати које ли исту судбину сјутра доживјеши и остали културно-историјски споменици, које ли до краја потаманити сјај легенди о Владимиру и Косарим, о Јели Балшићу, Божидару Вуковићу — Подгоричанину. Чиме правдати пред генерацијама огромна материјална улагања у залудни посао?! Као обезбиједити минимум стручног и културног достојанства? Може ли се у описаним условима уопште говорити

ли о даљем процесу ревитализације, овог изузетог споменичког фонда и његовом са држајном уклапању у животне токове? Како срамоту која траје приближити радозналом оку домаћег и страног посјетиоца? То стање, тај вандалски однос, тешко се више може правдати ниским културним нивоима средине и њеним примитивизмом. Немогућ је више вјеровати да се ради само о несвесном и механичком односу починиоца. Једном ријечју, мали је простор између сјаја акције на заштити споменика културе Скадарског језера и апсурдних услова у којима је гајио.

Морамо се упитати које ли исту судбину сјутра доживјеши и остали културно-историјски споменици, које ли до краја потаманити сјај легенди о Владимиру и Косарим, о Јели Балшићу, Божидару Вуковићу — Подгоричанину. Чиме правдати пред генерацијама огромна материјална улагања у залудни посао?! Као обезбиједити минимум стручног и културног достојанства? Може ли се у описаним условима уопште говорити

Василије Кнежевић

РИЈЕЧ, ДВИЈЕ СА СПОРТИСТОМ ГОДИНЕ

ВРИЈЕМЕ „АВАЛЕ“ ДОЛАЗИ

● Да ли сте очекивали промјену најбољег спортисте Будве 86?

—Био бих нескроман када бих рекао да ме избор за спортиста Будве није обрадовао. Међутим, то ме тјера на још бољи рад и на ново потврђивање.

● И на турнирима „Дани одбјеке у Будви“ сте проглашени најбољи играч турнира, што говори да ми „стари“ играчи нисмо за поштовање.

— У два наврата био сам проглашен за најбољег играча турнира, што говори да ми „стари“ играчи нисмо за поштовање.

● То се осјетило у игри „Авале“.

— Сигурно, да сам био спреман и да сам играо, у многог

ме би олакшао посао мојим друговима, не толико због игрчког квалитета, колико због психолошке стабилности екипе.

● Да ли вријеме „Авале“ долази?

— Мислим да долази, али то пролази.

● Можете ли нешто да нам кажете о будућим плановима екипе „Авале“ и вашим лично.

— Амбиције ОК „Авала“ су велике — улазак у прву савезну лигу.

Сматрам да будвански спорт не може видно да напредује без изградње спортске сале. Ја сам се зажелио прве лиге.

С. Љумовић

ПОСЛИЈЕ САВЈЕТОВАЊА У БЕЧИБИМА

ДОГОВОР ЈЕ ИЗОСТАО

Представници седамдесет од стотину студенских или омладинских задруга и сервиса у Југославији, на недавном 12. сусрету задругара у Будви, одлучили су да затраже да се у системским законима дефинише дјелатност сервиса и јасно одреди њихов статус. Вријеме изједна у Уставу у Закону о удруженом раду иде им на руку, па би се одредбе омладинским задругама могле први пут наћи међу његовим члановима. Захтјев сасвим оправдан, јер су постојећа нормативна рјешења толико разолика да, осим што привремено и повремено уpute на посак ученике, студенте и незапослене, мало шта друго имају заједничко. Таквим рјешењем нејединакост би се исправила. Али, питање је како. Одговор на то питање задругари нијесу дали. У тродневном друштву и размјени искуства нијесу ни покушали да се договоре о томе какав статус жеље и шта да предложе законоподавци.

У једном крају Југославије сервиси су самоуправне, а у другим — ради организације, у трећем, пак, при студенским центрима. Одговарали им једно од ових рјешења или неко четврто, пето — нијесу рекли. Више пажње посветили су објашњењима тежње као проширењу дјелатности сервиса. Зарада за школовање и за живот копањем канала или преношењем врећа на леђима више није довољна. Вријеме је да од изјављивања радне снаге за љубави и на продају памети.

МЕЂУНАРОДНО ПОСРЕДОВАЊЕ

Здравко Милак, директор студенстког центра Свеучилишта у Загребу, то овако објашњава: Ако би нам закон дозволио развој дјелатности могли би сервисе опремити потребним средствима и младим људима омогућити да примијењују своје знање, пружају разне услуге и стичу доходак. Утврдили би приоритет у развоју сервиса. Њих би одређивале активности које налаже технолошки развој, компјутеризација, инвентиван рад. Иако би, рецимо, набавили компјутере и омогућили омладини да израђује, на пример, софтове за атомску браду података. У Београду се тако нешто већ припрема, а ми у Загребу о томе интен-

зивно размишљамо. Могли би на даље, продајати преводилачке услуге. Уопште, могућности су прилично велике да се заради и од знања чланови сервиса. Такав посао би се могao обављати привремено и повремено, а могао би и да буде сталан. Требало би бити омогућено да се бавимо неким привредним дјелатностима. У ствари, остатак дохнотка можемо улагати у отварање радних јединица при сервисима или радну организацију која би никла из сервиса. Тамо би се заснивао радни однос, стварао доходак за даљи развој. У ријечком сервису се већ нешто од тога ради, иренули су у развој мале привреде.

Омладински сервиси и мала привреда — у први мах збуњујуће, али идеја је сасвим на мјесту! Ако сервиси већ имају остатак дохнотка и желе да га уложе у развој неке дјелатности ваљало би им то омогућити за рад незапослених.

Друга активност, коју задругари прижељкују, је посрđovanje у међународном радном ангажману омладине и студената. Донедавно је тај посао обављала агенција „Караван“, а од марта ове године нико. Зато задругари ту виде шансу.

Постоји могућност да се укључимо у међународну организацију АФС која обухвата 72 земље свијета и у њен европски огранак ЕФИЛ који дјелује у 20 земаља Европе. Омладински и студенчки сервиси би могли, на бази реализације цијирског посла, да посредују у запошљавању на привременим пословима младих Југословије у иностранству и обратно. Оформили би информативне деско-пунктове где би се дијелиле ФИТО карте или Internaciona Students in dentitity cards са којима се добија одређени попуст за путовање, смјештај у хотелима и слично. У десковима би се добијале и све информације — од тога како отпутовати, где се смјестити, где тражити посао... Сервиси би на се преузели обавезу да од амбасада и конзулатарних представних установа у Југославији саберу податке о свим агенцијама које се баве запошљавањем студената па би их могли упућивати, рецимо, на броју јагода у Енглеску или гроздја у Француску и читав низ других послова од којих, иначе, наши студенти долазе

али на своју руку — каже Ксенџија Абрахамовић из Студентсервиса у Загребу.

Лијепо су се досјетили за другари, још само кад би смили како ученике, студенте и незапослене упутили и на Ђемовско поље да беру црногорски „вранац“.

МАЧ СА ВИШЕ ОШТРИЦА

Шта о овоме мисле они који раде, које сервиси и задруge ангажују.

Милован Јанковић, један од 150 незапослених дипломираних социолога у Нишу из државе породицу зарадом у омладинском сервису. Поздрављава идеју да се сервисима омогући бављење привредним дјелатностима и сталним запошљавањем. Упозорава да је проширење дјелатности сервиса маша са двије оштрице. „Лако може да се смањи могућности за заснивање сталног радног времена. Сервиси су и добри јер нам омогућавају да зарадимо неки динар док чекамо посао. Али, рад привремен и повремен не може бити замјена за стално запослење.“

Без зарада у студенском сервису, Славица Матовић, студент права из Београда, тешко би могла завршити факултет. Али, посла нема дојвно поготово за дјевојке. „Ја свим срцем гласам за нове могућности радног ангажовања омладине“.

„Радна снага“ очигледно има шта да каже. Њихова искуства и ставови, несумњиво, добро би дошли у трасирању пута ка другачијем функционисању задругарства и трајењу његовог одговарајућег мјеста у економском систему. Готово нико од њих ипак није нашао за сходно да изађе за говорницу и, уопште, да квани ујжитке што их пружа сунчан дан на Словенској плажи, па да се баве каквим „досадним разговорима“. Директор сервиса, најброжнији учесници разговора, нијесу се потрудили да иду у детаље. Зато је будвански скуп, у ствари, пропуштене прилике за договор о томе шта се заправо хоће. Више од хиљаде младића и дјевојака свих крајева Југославије уживали су у благодетима сунца и мора, дружили се и забављали, наравно на свој рачун, јер су новац тамо утрошен, напон, сами зарадили. И то је нешто!

Јадранка Војничик

IN MEMORIJAM

САВО Тодоров КУЉАЧА

тија. И нећemo, друже Саво, да говоримо о дужностима и задацима који су ти били повјеравани и које си храбро извршавао од оних првих јулских борбених акција 1941. па до наше велике побједе и слободе 1945. године. Рећи ће ми само ово: ти си један од оних наших 47 храбрих бораца учесника у великој Пљевљанској епопеји, у саставу херојског Ловћенског батаљона. И посебно ти си један од оне десеторице комуниста и бораца нашег краја који су се у веома тешким условима, од пролећа 1942. до лета 1943. године, са пушком у рукама одржали и дејствовали у партизанској илегали, обезбеђујући континуитет НОБ-е и на овом нашем подручју.

И остало је Саво борац и који је револуционар и у годинама послијератне изградње и заштите и одбране земље и тековина револуције, до смрти. Послије ослобођења земље, читав свој радни вијек провео је у ЈНА (ЈПМ), са високим чином и на веома одговорним дужностима у партијско-политичким и персоналним органима, где је његова чврстина идејно-политичких опредељења дошла до пуног изражавања. За самопријегоран рад, за досједно спровођење линије и политike Партије и успјешно извршење повјерених дужности и 'адатака добио је велики број ратних и мирнодопских одликовања и других признања. Висока признања добије и за примјерну активност у друштвено-политичким организацијама, посебно у СУБНОР-у општине и Републике и на плану општенародне одбране и друштвене самозаштите.

Природно бистар, Саво је волио да учи и да се школује, али до рата није имао уговора за то. Послије рата, у школама и индивидуалним радом, уз велика напрезања, стекао је запажена војна и политичка знања, добијајући при том и висока признања.

Задужио нас је Саво и са многим топло писаним стралицама овој сјећања на ратне догађаје у нашем крају, посебно о друговима који су храбро пали за слободу и социјализам.

Хвали Саву Тодорову Куљачи за све што је учинио за ову нашу средину, за наше самоуправно социјалистичко друштво и ствар наше Партије у целини.

И посебно од нас двојице: хвали ти драги друже Саво, за наше дуго и ничим нарушење дружење, за наше срдечно лично пријатељство, за наше истинске партизанске и комунистичко друштво, којему си ти сам много допринио.

Пеко ЛИЈЕШЕВИЋ
Рако ДУЛЕТИЋ